

8. Muratova A. I. Katehoriia «rozvytok» v ideinii spadshchyni H.V.F. Hehelia i dialektychnii tradytsii kyivskoi filosofskoi shkoly. *Materialy naukovoi konferentsii «Hehelivski shtudii», prysviachenoj 250-richchju z dnia narodzhennia H.V.F. Hehelia*. 2020. S.131-134 [in Ukrainian].

9. Platon. Derzhava. K: Osnovy, 2000. 355 s. [in Ukrainian].

10. Franko H. «Seredynnyi shliakh» yak osnovopolozhnyi pryntsyyp daosko-buddystskoho svitospryiniattia. *Dukhovnist, moral, etyka, tradytsiinykh suspilstv Dalekoho Skhodu*. 2007. S.76-96 [in Ukrainian].

UDC 378.4 (477.54-25)

MEDIOCRE, DIRECT AND INDIRECT IN CULTURE

Petrenko Vladyslav – postgraduate student IV, Department of Cultural Studies,
Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

The article is devoted to the concepts of «mediocre», «direct» and «mediated» in culture based on the material of philosophical sources. It was found that the interpretation of these philosophical concepts is conditioned by cultural practices and determined by the time space. The relationship between cultural phenomena and philosophical teachings, which influence changes in the cultural paradigm, is established, focusing attention on certain concepts in the context of posing the question «what is a person?». Such a question should be asked not only by the philosopher, but also by the culture within which philosophy operates. Correspondence of cultural phenomena, philosophical interpretation and the wide influence of traditions on their relationship are proved. Key philosophical works are identified that help to understand mediocrity in the context of both traditional (hierarchical) and post-industrial (egalitarian) societies. By outlining different philosophical approaches, we can come to the conclusion that the cultural difference (for example, between East and West) can be traced in the system of thinking and the system of interpretation of the same concepts. It should also be noted that philosophy does not simply record cultural variability according to time, but also analyzes it according to the question of human existence in culture as a whole. This approach is a place for further studies of mediocrity in the context of separate concepts (mediocre, direct, and mediated), which make up parts of the whole within the framework of understanding this phenomenon.

Research methodology: hermeneutic and comparative methods.

Results. Mediocre, direct and mediated are components of mediocrity. By analyzing the philosophical works of Hegel, we can conclude that within culture there is always an average value through which an individual enters the space of culture. The problem of mediocrity is defined by the fact that it is mediated through technology, which produces typical images of mass production.

Novelty: this article provides an opportunity to look at mediocrity as a cultural phenomenon that became possible after the reorientation of human values in the context of mass production.

The practical significance: the study of mediocrity can be divided into two parts 1) the individual consciousness of each specific individual and 2) it is the search for the cultural meaning of mediocrity. In the first case, the importance of this article for further research in the field of psychology and the effectiveness of human capital should be noted, and in the second case, the socio-cultural dynamics, which marks the problematic field in industry policy and the clash of different cultural groups and societies within the conflict of cultural environments that revolve around technology.

Key words: culture, mediocre, mediocrity, direct, mediated, hierarchical, egalitarian, paradigm.

Надійшла до редакції 29.01.2024 р.

УДК 168.522:008

ІНДИВІДУАЛЬНА КУЛЬТУРНА ПРАКТИКА В СИСТЕМІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУБ'ЄКТНОСТІ

Висоцький Олександр Анатолійович – аспірант кафедри креативних культурних індустрій,
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-2169-4411>

DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v48i.805>

dkr3122.ovysotsky@dakkkim.edu.ua

Розглядаються основні підходи до розуміння феномену індивідуальної культурної практики через призму трансформації суб'єктності. *Виокремлюються* основні теоретичні підходи до осмислення поняття «культурна практика» та «трансформація суб'єктності», які є ключовими для сучасних культурних стратегій та ініціатив. Крізь дискурс теоретичного осмислення *аналізуються* такі виміри інноваційного формату індивідуальної культурної практики як народні художні промисли, осередки народних художніх промислів, мода на українське, культурна дипломатія. *Доведено*, що ідентифікація індивідуальних культурних практик є тим життєдайним елементом, що вирізняє національні характеристики культури, ідентифікує її унікальність та неповторність. *Акцентується* увага на пріоритетності прикладних культурологічних досліджень з окреслених у статті теоретико-практичних позицій.

Ключові слова: культурна практика, трансформація суб'єктності, ідентифікація, культурна ідентичність.

Актуальність теми дослідження. Унікальність будь-якої національної культури визначається індивідуальними культурними практиками. Дбаючи про багатогранну природу національної культури в

різних країнах, розроблено і впроваджено організаційно-правові механізми, що дозволяють людині-громадянину усвідомити себе в культурній ідентичності. Саме усвідомлення та прийняття людиною культурних цінностей, норм, спадщини, мови, традицій та звичаїв надають можливість ідентифікувати свою належність до національної культури, бути активним учасником культурних трансформацій.

В умовах активної культурної глобалізації особливої ваги і значення набувають ідентифікація індивідуальних культурних практик, які є тим життєдайним елементом, що вирізняє національні характеристики культури, ідентифікує її унікальність та неповторність.

Роль і значення індивідуальної культурної практики є беззаперечною в процесах збереження, формування та популяризації національної культури, адже кожна з цих практик є так званою «культурною вакциною» від наступу глобальної масової культури. Прагнення зберегти свою культурну індивідуальність є природним явищем, а тому людина, суспільство, країна застосовують різні трансформаційні механізми культурної суб'єктності.

Культурний вибір людини є дієвим засобом суб'єктності в умовах стрімкої культурної глобалізації. Культура життя як високо ціннісна людська позиція та тип мислення є тим ефективним і дієвим регулятором людських відносин, смислів буття, які потенційно формують мирне, етичне, толерантне, зрозуміле співіснування різних культур та народів.

Повага до культурної практики інших є тим моральним регулятором, який дозволить мирно співіснувати, жити в культурному діалозі та глобальній багатоманітній свідомості.

Теоретико-практичне осмислення феномену індивідуальної культурної практики, її ролі і значення в процесах ідентифікації є актуальною та на часі, задля збереження, розбудови та відновлення післявоєнної України. Індивідуальна культурна практика, її носії, ціннісні характеристики є науковим об'єктом культурологічних розвідок і потребують активного переосмислення з позиції українських сьогоденних викликів.

Виклад основного матеріалу. До теоретичного осмислення трансформації культурних практик, впливу різних моделей в глобально-локальних вимірах звертається культуролог О. Копієвська. Вчена сформулювала авторську концепцію визначення культурна практика, під якою остання постає як «предметно-практична діяльність людини/людей, пов'язана зі створенням або поширенням культурних продуктів». На її думку, «культурна практика зумовлена сферою смислів соціокультурного буття й індивідуального життя людини, а відтак мислиться, репрезентується та реалізується в межах доступного їй, персоналізованого ціннісно-смислового горизонту» [5].

У своїх культурологічних розвідках О. Копієвська характеризує основи моделі культурних трансформацій і звертає увагу на важливість теоретичного осмислення трансформації суб'єктності. Модель трансформації суб'єктності вчена пов'язує із проблемою ідентифікації, пошуками індивідуальності, цілісності і єдності в різних культуротворчих контекстах. Виокремлюючи і характеризуючи феномен індивідуальної та колективної ідентичності вчена акцентує увагу на пріоритетності світоглядних засад у трансформації суб'єктності, в основі якої є рівноправне партнерство, закріплення власної ідентифікації, як результат – запорука миру [8].

Досліджуючи феномен масової культури крізь призму національно-культурної ідентичності в добу глобалізації, культуролог Ж. Денисюк піднімає питання про її вплив на формування й видозміну національно-культурної ідентичності, наголошуючи, що такі трансформації культурної ідентичності дозволяють «зрозуміти специфіку й перспективи розвитку культури сучасного суспільства, масової й індивідуальної свідомості, освіти і виховання особистості» [3; 4].

На суперечливості та складності трансформаційних процесів наголошує український філософ В. Танчер. Аналізуючи трансформацію культурної ідентифікації, вчений зазначає на характерних для цих процесів практиках творення, втілення та символічного розміщення. Впровадження таких практик на думку вченого мобілізують колективну та індивідуальну ідентичності і посилюють міжкультурну взаємодію в полікультурному комунікативному просторі. До системних факторів впливу на міжкультурну взаємодію, формування колективної та індивідуальної ідентичностей впливають особистісно-поведінкові, соціально-політичні та культурні трансформації [6; 28].

Представниці української педагогічної науки О. Матвієнко та В. Желанова, досліджуючи сутність і структуру національно-культурної ідентичності особистості в сучасному вимірі, дійшли висновку про аксіологічний компонент національно-культурної ідентичності, що, на їх думку, базується на «національній ідеї й містить ціннісне ставлення до культури й традицій українського народу, національної символіки, звичаїв, обрядів, народного фольклору, рідної мови; шанобливе ставлення до етносу й культури різних регіонів України, історичної пам'яті; моральні цінності, що характеризують національно-культурну ідентичність (патріотизм, свобода, любов, відповідальність, гідність, справедливість, національна незалежність)» [4; 20].

Отже, проблематика трансформації суб'єктності є активно досліджуваною темою серед українських вчених і визначається міждисциплінарним підходом до осмислення її феномену та змісту. При цьому слід визначити наукову одноставність учених у пріоритетному розумінні ролі і значення індивідуальних культурних практик в процесах національної ідентифікації, адже функціонування та співіснування в соціумі різноманітних етнокультур передбачає розуміння та толерантне ставлення до культурного прояву інших.

Саме оптимальне поєднання етнокультурних особливостей, загальнодержавних та особистісних пріоритетів та інтересів у процесах культурної ідентифікації дозволять встановити культуротворчий взаємозв'язок між виробником індивідуальної культурної практики та їх споживачем, викликаючи при цьому відчуття національної належності.

Основною індивідуальною предметно-практичною діяльністю людини зі створення унікального культурного продукту є народний художній промисел.

Народні художні промисли в Україні визначаються такими понятійними категоріями, як унікальний виріб народного художнього промислу, виріб народного художнього промислу, майстер народного художнього промислу, осередок народного художнього промислу тощо. Виробництво, збереження, популяризація і захист народних художніх промислів є пріоритетом державної політики в сфері культури та визначається як один з основних видів економічної діяльності в розвитку креативних індустрій.

Як індивідуальна культурна практика, унікальний виріб народного художнього промислу характеризується єдиним у своєму роді зразком, що має художнє, історичне, етнографічне та наукове значення. Таку індивідуальну культурну практику у вигляді унікального виробу створює майстер народного художнього промислу, якій як є не лише виробником, а й носієм традицій народного мистецтва.

Народні художні промисли, як індивідуальна культурна практика, є предметом дослідження українських учених, їх унікальна майстерність, творча та виробнича діяльність колективно засвоюється та спадкоємно трансформується.

Аналізуючи сучасний стан у питаннях трансформації галузі з народних художніх промислів, науковці наголошують і на низці проблем. М. Давидова, досліджуючи художні промисли як складову української культури, акцентує увагу на проблемних питаннях щодо функціонування галузі. Вона наголошує на певних процесах занепаду мистецьких осередків у більшості регіонів України. І серед проблем їх побутування виокремлює практично зруйновану матеріально-технічну базу підприємств народних художніх промислів; фактичне призупинення підготовки фахівців, шкіл майстерності; певну втрату традиційного ринку збуту продукції; зникнення середньої ланки в підготовці кадрів [2]. Та попри такі невтішні прогнози щодо занепаду художніх промислів України, слід звернутися до позитивних індивідуальних культурних практик, які максимально активізують процеси збереження, виготовлення та популяризації унікальних об'єктів народних художніх промислів.

Досліджуючи історичну еволюцію розвитку художніх промислів в Україні, А. Варивончик акцентує увагу на ролі окремих майстрів у процесах створення виробу. Досліджуючи історичну етапність розвитку художніх промислів, вона наголошує на руйнівних процесах, що призвели до зникнення найкращих традиційних майстерень із виробництва українських художніх промислів; тому перспективним для України є їх максимальне відродження та збереження [1].

Стратегічно важливим є відродження і підтримка осередків народних художніх промислів у межах яких історично склалися і розвиваються традиційні об'єкти народних художніх промислів. Трансформація індивідуальних практики в таких осередках передбачає не лише сам процес виготовлення народного художнього промислу, а й його презентація та популяризація. А отже актуальним є сучасне бачення маркетингових стратегій щодо трансформації суб'єктності крізь призму відродження українських народних художніх промислів.

До показових українських практик такого відродження можна віднести діяльність таких осередків як Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному (с. Опішня, Полтавської обл.), Петриківський музей етнографії, побуту та народно-прикладного мистецтва (смт. Петриківка, Дніпропетровської обл.), Державний історико-заповідний «Буша» (с. Буша, Вінницької обл.), Всеукраїнський центр вишивки та килимарства (м. Решетилівка, Полтавської обл.), сімейна майстерня косівської кераміки «Кераміка сім'ї Троць» (м. Косів, Івано-Франківської обл.), село Іза-центр лозоплетіння на Закарпатті (с. Іза, Закарпатської обл.) та ін.

Діяльність перелічених осередків є показовими в створенні організаційно-творчих, управлінських, креативних практик та рішень, що дозволяють ефективно функціонувати і зберігати українську суб'єктність. Місія таких осередків полягає у відродженні, створенні та популяризації художніх виробів декоративно-вжиткового призначення, що спадкоємний розвиток українських

індивідуальних традицій приналежних до певної місцевості, колективне та персоналізоване освоєння творчих навичок із виготовлення об'єктів народних художніх промислів.

Активізуючи свої індивідуальні культурні практики майстри та всі зацікавлені у просуванні унікальних виробів народних художніх промислів суб'єкти вдаються до інноваційних маркетингових форм і засобів щодо їх сталості. Такі практики варті теоретичного та практичного осмислення з точки зору їх результативності, від економічно обґрунтованих до ціннісно-орієнтованих.

Індивідуальні культурні практики, як важлива частина трансформації суб'єктності, посилила роль і значення українського в світі. Активізуються такі мотиваційні меседжі як «Мода на українське», «Все про Україну», «Ми з України» тощо.

Мода на українське набирає глобального явища і стає більш соціально впливовою. Унікальне українське стає вагомим інструментом культурної дипломатії, де стратегічно важливим є розуміння і впізнаваність України в світі. Адже формування, презентація і просування іміджу держави не можливе без її унікальної культури, культурних практик зокрема.

У такому контексті, слід наголосити на тому, що семантичне поле теоретико-практичного феномену індивідуальної культурної практики розширюється, від процесу створення унікального об'єкту народного художнього промислу до винайдення стратегічно обґрунтованого і вдалого менеджерського рішення щодо його збереження та популяризації. Саме вдала і дієва стратегія щодо просування українського унікального в культурі посилює представницьку перспективність України в світі. Отже, індивідуальна культурна практика є дієвим інструментом культурної дипломатії.

Показовим прикладом симбіозу індивідуальної культурної практики і культурної дипломатії є організовані і проведені івенти. Яскравим прикладом є діяльність Українського інституту. Серед чисельних іміджевих ініціатив слід відмітити проєкт «Український сувенір», де зібрані найкращі вироби та предмети, що представляють культуру, ідентичність і традиції України.

Е. Джапарова так прокоментувала ідею проєкту «Найважливішою частиною подарунку є символічне наповнення, яке він у собі несе, можливість через акт дарування відчути момент спільності та пізнання іншого. Тому шукаємо дизайн-концепти, які представляють не тільки привабливі та якісні об'єкти, а в першу чергу – захопливі та глибокі історії про Україну та людей, які тут живуть» [7].

Отже, індивідуальна культурна практика, як унікальна культурна одиниця, є невід'ємною складовою української ідентичності. Теоетико-практичне осмислення таких понять як «культурна практика» та «трансформація суб'єктності», дозволяють осмислити феномен індивідуалізації в культурних трансформаціях, виокремити її традиційні та інноваційні форми, від традиційних об'єктів народних художніх промислів та функціоналу їх осередків до модних тенденцій та викликів сучасних стратегій культурної дипломатії. Адже індивідуальна культурна практика є тим життєдайним елементом, що вирізняє національні характеристики культури, ідентифікує її унікальність та неповторність. Теоретичні осмислення та концептуальні підходи щодо трансформацій індивідуальних культурних практик є перспективними для сучасного культурологічного знання.

Список використаної літератури

1. Варивончик А. В. Історична еволюція розвитку художніх промислів України. *Вісник Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журн. Київ : Міленіум, 2019. № 3. С. 221–225.
2. Давидова М. Художні промисли як складова української культури. *Традиційна культура в умовах глобалізації: виклики війни* : матеріали наук.-практ. конф. із міжнар. участю, Харків, 17–18 черв., 2022 р. Харків : Друкарня «Мадрид», 2022. С. 29–35.
3. Денисюк Ж. З. Масова культура і проблеми національно-культурної ідентичності в умовах глобалізації. *Вісник Держ. акад. керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журн. Київ : Міленіум, 2009. № 2. С. 43–48.
4. Желанова В. В., Матвієнко О. В. Національно-культурна ідентичність особистості: сутність та структура. *Інноваційна педагогіка* : наук. журнал. 2022. № 1 (49). С. 17–20.
5. Копієвська О.Р. Трансформаційні процеси в культурних практиках України: глобальний, глокальний контекст та локальні особливості (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) : дис. ... д-ра культурології : 26.00.06. Київ, 2018. 487 с.
6. Танчер В. Культурна ідентичність в полікультурному суспільстві. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2019. № 4. С. 271–285.
7. Український інститут : офіційний сайт. URL : [https:// ui.org.ua/sectors/projects/ukrainian-souvenir-representation-of-ukraine](https://ui.org.ua/sectors/projects/ukrainian-souvenir-representation-of-ukraine) (дата звернення: 12.03.2024).
8. Копієвська О. The transformation of subjectivity in the cultural practices of Ukraine. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журн. Київ : Міленіум, 2017. № 1. С. 34–38.

References

1. Varyvonchuk A. V. Istorychna evoliutsiia rozvytku khudozhnykh promysliv Ukrainy. *Visnyk Nats. akad. kerivnykh kadriv kultury i mystetstv* : nauk. zhurn. Kyiv : Milenium, 2019. № 3. S. 221–225.

2. Davydova M. Khudozhni promysly yak skladova ukrainskoi kultury. Tradytsiina kultura v umovakh hlobalizatsii: vyklyky viiny : materialy nauk.-prakt. konf. iz mizhnar. uchastiu, Kharkiv, 17–18 cherv., 2022 r. Kharkiv : Drukarnia «Madryd», 2022. S. 29–35.
3. Denysiuk Zh. Z. Masova kultura i problemy natsionalno-kulturnoi identychnosti v umovakh hlobalizatsii. Visnyk Derzh. akad. kerivnykh kadriv kultury i mystetstv : nauk. zhurn. Kyiv : Milenium, 2009. № 2. S. 43–48.
4. Zhelanova V. V., Matviienko O. V. Natsionalno-kulturna identychnist osobystosti: sutnist ta struktura. Innovatsiina pedahohika: nauk. zhurnal. 2022. № 1 (49). S. 17–20.
5. Kopiiivska O.R. Transformatsiini protsesy v kulturnykh praktykakh Ukrainy: hlobalnyi, hlokalnyi kontekst ta lokalni osoblyvosti (kinets KhKh – pochatok KhKhI st.) : dys. ... d-ra kulturolohii : 26.00.06. Kyiv, 2018. 487 s.
6. Tancher V. Kulturna identychnist v polikulturnomu suspilstvi. Mizhnarodni vidnosyny: teoretyko-praktychni aspekty. 2019. № 4. S. 271–285.
7. Ukrainyskyi instytut : ofitsiinyi sait. URL : [https:// ui.org.ua/sectors/projects/ukrainian-souvenir-representation-of-ukraine](https://ui.org.ua/sectors/projects/ukrainian-souvenir-representation-of-ukraine) (data zvernennia: 12.03.2024).
8. Kopyievska O. The transformation of subjectivity in the cultural practices of Ukraine. Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv : nauk. zhurn. Kyiv : Milenium, 2017. № 1. S. 34–38.

UDC 168.522:008**INDIVIDUAL CULTURAL PRACTICE IN THE SYSTEM OF SUBJECTIVITY TRANSFORMATION**

Vysotskyi Oleksandr Anatoliyovych – a graduate student of the Department of Creative Arts of cultural industries, National Academy of Culture Managers and arts, Kyiv, Ukraine

The purpose of the study is to understand the phenomenon of individual cultural practices through the prism of the transformation of subjectivity, to determine the exclusive role of the researched practices in cultural strategies. Research methodology. To define the key concept of «cultural practice» and "transformation of subjectivity", the author systematized sources devoted to the topic. The method of analysis made it possible to investigate theoretical approaches to the researched understanding of the term "individual cultural practice". An overview of recent cultural studies and publications helps to highlight theoretical perspectives and their thematic interdisciplinary connections. The method of logical analysis made it possible to form the main dimensions of the innovative format of individual cultural practices, to understand their exceptional importance and role in the transformation of subjectivity.

The results. Theoretical approaches to understanding the concept of «cultural practice» and «transformation of subjectivity» are revealed, its individual characteristics and types are understood. Through the discourse of theoretical understanding, such dimensions of the innovative format of individual cultural practice are analyzed as: folk artistic crafts, centers of folk artistic crafts, fashion for Ukrainian, cultural diplomacy, etc. Emphasis is placed on the priority of viability and cultural identification of individual practices in their global and local dimensions. It has been proven that individual cultural practice is the life-giving element that distinguishes the national characteristics of culture, identifies its uniqueness and inimitability. The priority of applied cultural studies from the theoretical and practical positions outlined in the article is indicated. Novelty. For the first time, the main approaches to understanding the concept of «individual cultural practice» were analyzed, its priority in modern cultural strategies and development, transformation of subjectivity in particular was understood. Practical meaning. The highlighted theoretical positions can serve as a basis for further scientific theories and concepts devoted to the study of the phenomenon of individualism in cultural practices. Generalizations and conclusions will be useful to all interested subjects of cultural transformations.

Key words: cultural practice, transformation of subjectivity, identification, cultural identity.

Надійшла до редакції 31.05.2024 р.